

Klima- og miljødepartementet

Vår dato: 23.01.2014
Vår referanse: 13/36571
Deres dato: 25.11.2013
Deres referanse: 13/3589

Statens landbruksforvaltnings hørings svar - Forslag til endringer i naturmangfoldloven kapittel IV om fremmede organismer

Statens landbruksforvaltning viser til brev fra Miljøverndepartementet datert 25.11.2013 hvor forslag til endringer i naturmangfoldloven kapittel IV om fremmede organismer sendes på høring. Endringene er ment å medføre en mer hensiktsmessig og forenklet forskrift om fremmede arter enn det kapittel IV i dag gir grunnlag for. Endringene vil videre føre til en forenkling og liberalisering med hensyn til private hageeiere og profesjonelle aktører innen grøntsektoren.

Statens landbruksforvaltning ber om at dette hørings svaret ses i sammenheng med våre tidligere høringsuttalelser til forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer, til forslag til forskrift om utsetting av utenlandske treslag, og til naturmangfoldloven.

Generelle kommentarer

Statens landbruksforvaltning er positiv til at det legges opp til en forenkling av naturmangfoldloven kap. IV, som igjen åpner for en mer hensiktsmessig og forenklet forskrift om fremmede arter. På den annen side bemerker vi at høringsbrevet er noe vanskelig tilgjengelig. Dette medfører at det er tilsvarende utfordrende å vurdere hvor vidtrekkende forslagene er, og hvilke konsekvenser de skisserte endringene eventuelt vil få. Det fremstår også som til dels uklart hvem som vil bli berørt av endringene. Se våre kommentarer til de ulike endringsforslagene under.

Det henvises til ”prinsippet om vektlegging av samfunsmessige hensyn” på side 3 i høringsbrevet. Dette er for oss et ukjent prinsipp.

Det henvises videre til ”de foreslåtte forbudte artene” på side 12 uten at det fremgår hvilke arter dette er, eller hvilke kriterier som er lagt til grunn for utvalget. Dette skulle vi gjerne sett beskrevet i høringsbrevet.

Det står i høringsbrevet at det har blitt lagt vekt på om den aktuelle aktiviteten allerede er

regulert etter annet lovverk. Vi mener høringsarbeidet hadde blitt lettet dersom grense-gangene mellom disse lovverkene hadde vært beskrevet i høringsbrevet.

Kommentarer til de ulike endringsforslagene

Forskriftshjemmel til å gi unntak fra krav om tillatelse for grupper av organismer

Departementet foreslår at det i § 29 fjerde ledd gis hjemmel for at en i forskrift kan unnta også *grupper av organismer* fra kravet om tillatelse ved innførsel etter § 29, i tillegg til bestemte arter og artsgrupper. Gjeldende hjemmel medfører at bestemte organismer (hver art eller artsgruppe) som ønskes unntatt tillatelseskravet må angis i forskriften, noe som etter departementets syn kan bli omfattende og uoversiktlig for den som er ansvarlig for innførselen.

Vi mener at de organismene som blir omfattet av en forskrift etter § 29 fjerde ledd må oppfylle lignende krav som de kravene som ligger til grunn for å gi en tillatelse til innføring og utsetting etter naturmangfoldloven, som f.eks. krav om kunnskap om organismene. § 29 andre ledd sier at: *"tar innførselen sikte på utsetting i miljøet, skal søknaden om tillatelse klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold"*. Videre står det i § 30 at: *"søknad om tillatelse til utsetting etter første ledd skal klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold"*. Det kan bli utfordrende å innfri et slikt krav om kunnskap for *grupper av organismer*. Viktige kunnskapskilder, som "Fremmede arter i Norge - med norsk svarteliste 2012", omhandler arter. *Grupper av organismer* er videre et lite konkret vitenskapelig begrep, og vil dermed trolig være lite adekvat med tanke på et kunnskapskrav.

Forskriftshjemmel til å gi krav om melding ved innførsel

I de tilfellene der det i forskrift gis unntak fra hovedregelen om krav til tillatelse for innførsel, foreslår departementet at det innføres en klar hjemmel for at det i forskrift skal kunne kreves at den som står for innførselen av den unntatte organismen må melde fra til ansvarlig myndighet (Miljødirektoratet). Dette for at myndigheten fremdeles skal ha en oversikt over hvilke organismer som innføres.

Etter § 29 femte ledd er "landlevende planter og nærmere bestemte husdyr" unntatt kravet om tillatelse for innføring i § 29. Innførsel av planter og husdyr er regulert gjennom matloven med tilhørende forskrifter. Miljømyndighetene har, slik vi forstår det, dermed per i dag ikke en samlet oversikt over alle organismene som innføres. Denne oversikten kan dermed ikke "gå tapt" som det skrives i høringsbrevet. På bakgrunn av høringsbrevet kan vi ikke se at en oversikt over innførselen av de organismene som unntas søknadsplikten etter forskrift, er mer nødvendig enn en oversikt over de organismene som er unntatt kravet om tillatelse for innføring etter § 29 femte ledd (landlevende planter og nærmere bestemte husdyr).

Videre er det for oss uklart om innføring av en meldeplikt for de organismene som unntas fra hovedregelen om krav om tillatelse, vil innebære en forenkling, eller være mindre byrdefullt for den som står for innførselen. Dette spesielt ettersom unntaket for organismene i forskrift er tenkt som en forenkling av regelverket ved å nettopp unntas fra kravet om tillatelse for innføring. En meldeplikt og søknadsplikt vil for mange være like byrdefullt. Innførsel av meldeplikt etter naturmangfoldloven i andre sammenhenger i

realiteten vist seg å være innførsel av en søknadsplikt. Dette bør en unngå i denne sammenhengen. Innføring av en meldeplikt vil også kunne innebære økt arbeid for forvaltningen, med tilhørende kostnader.

Forskriftshjemmel til å gi forbud mot utsetting og omsetning av organismer

Departementet foreslår at det vedtas en klar hjemmel for i forskrift å kunne gi forbud mot utsetting av organismer. Slik forslaget er beskrevet i høringsbrevet setter vi spørsmålstegn ved nødvendigheten av å innføre en hjemmel for i forskrift å kunne gi forbud mot utsetting ettersom det eksisterer en hjemmel for i forskrift å kunne gi forbud mot innføring av bestemte organismer. Det fremstår som enklere å forby/stille krav om tillatelse for innførsel av organismer, enn å forby utsetting. Vi kan ikke se hvordan dette forslaget vil hindre unødig saksbehandling hos miljømyndighetene. Det er videre mangelfullt beskrevet hvilke konsekvenser dette forbudet vil få, og for hvem det vil få konsekvenser for.

Videre er det uklart hvordan utarbeidelsen av en forbudsliste skal foregå, og hvilke kriterier en skal sette der. Det nevnes at listen vil kunne bestå av 20 til 30 plantearter, uten å gå videre inn på kriteriene brukt for dette utvalget. Vi støtter uansett departementets forslag om at nytteplanter ikke skal omhandles av dette forbudet, og vi presiserer viktigheten av dette for landbruket. Vi skulle gjerne sett at ”nytteplanter” var ytterligere definert i høringsbrevet.

Departementet foreslår videre bestemmelser om forbud mot omsetning av de organismene som blir forbudt å sette ut, og begrenser dette forbudet til de tilfeller der et forbud anses som nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfoldet. Dette forbudet vil etter departementets vurderinger medføre at det blir lite sannsynlig at en person kan kjøpe en plante som er forbudt å sette ut. Ut fra beskrivelsen av dette forslaget i høringsbrevet kan vi ikke se hvordan dette forbudet skal virke. Vi er for øvrig i prinsippet positive til at ansvaret for å unngå spredning av fremmede arter ligger på myndighetene og omsetningsleddet, i stedet for på privatpersoner.

Det åpnes videre for unntak fra forbudene mot utsetting og omsetning i ”helt særlige tilfeller”, uten at disse er videre beskrevet i høringsbrevet. Det gjør det utfordrende å komme med innspill til forslaget.

Vi mener at forslag til ny § 30 bokstav b bør si noe mer konkret om hva som omfattes av forbudet (forbud mot utsetting og omsetning av hva?). Dette må også fremkomme klart i forarbeidene.

Utsetting uten særskilt tillatelse

- Generelt unntak fra kravet om tillatelse ved utsetting av planter i private hager:
Departementet foreslår å endre § 31 bokstav b ved å ta bort ”dersom plantene ikke kan påregnes å spre seg utenfor området” for *private* hager. Ved å ta bort dette kravet vil en unngå at private hageeiere må vurdere plantenes spredningspotensial, og så eventuelt måtte søke om utsetting. Det hadde vært en fordel om høringsbrevet hadde beskrevet forskjellen på hager kontra *private* hager. Vi ønsker en presisering av at også hager på landbrukseiendommer omfattes av begrepet *private* hager.
- Endringer i øvrige unntatte områder:

Departementet foreslår å gjøre det absolutte spredningskravet mindre strengt for de resterende to områdene, parkanlegg og andre dyrkede områder, ved at ordlyden i § 31 endres til at utsetting kan skje dersom ”plantene i *liten* grad kan påregnes å spre seg utenfor området *og spredningen ikke medfører risiko for skade på det biologiske mangfold*”. Vi stiller oss positive til dette forslaget. Vi mener videre at det også bør vurderes om ”hvis plantene ikke kan påregnes å spre seg utenfor området” i § 31 bokstav b kan strykes også for disse to områdene. Kravet til aktsomhet ved utsetting av organismer i § 28 sier at: ”*Den som er ansvarlig for utsetting av levende eller levedyktige organismer i miljøet, skal opptre aktsomt, og så langt som mulig søke å hindre at utsettingen får uheldige følger for det biologiske mangfold*”.

Videre står det i Ot.prp. nr. 52 om plikten å opptre aktsomt: ”*I plikten til å opptre «aktsomt» ved utsetting av organismer ligger for det første en plikt til å gjøre seg kjent med miljørisikoen ved utsetting av fremmede organismer generelt og mer spesifikt med risikoen forbundet med utsetting av den aktuelle organismen i den grad slik kunnskap er allment tilgjengelig... Det andre elementet i aktsomhetskravet er at den ansvarlige for utsettingen «så langt som mulig skal søke å hindre» uheldige konsekvenser for det biologiske mangfoldet*”.

Vi mener at kravet til aktsomhet i § 28, som er en forutsetning for at utsetting etter § 31 kan skje, gjør at den foreslåtte endringen ”*og spredningen ikke medfører risiko for skade på det biologiske mangfold*” blir overflødig. Dette vil si at ”hvis plantene ikke kan påregnes å spre seg utenfor området” i § 31 bokstav b også kan strykes for de resterende to områdene.

Dersom det bestemmes at den foreslåtte endringen skal tre i kraft er det etter vårt syn viktig å definere og konkretisere hva som menes med ”*risiko for skade på det biologiske mangfold*”, slik at det blir forutsigbart for de mer profesjonelle aktørene. Denne foreslåtte ”tilleggs”-vurderingen fremstår etter vårt syn ikke som en forenkling eller liberalisering av loven med hensyn til profesjonelle aktører.

- Forskriftshjemmel til å gi unntak fra krav om tillatelse for utsetting i andre områder:
Departementet foreslår at også andre ”nærmere bestemte områder” kan innbefattes av det generelle unntakskravet i § 31. Virkningene av forslaget er etter vår mening noe mangelfullt beskrevet i høringsbrevet, noe som gjør det vanskelig å komme med innspill.
Det foreslås også her å innføre en meldeplikt for de organismene som i forskrift unntas fra kravet om tillatelse for utsetting i andre områder. Som for innførsel av meldeplikt ved innførsel av organismer, er det for oss uklart om innføring av en meldeplikt vil innebære en forenkling, eller være mindre byrdefullt.

Oppsummering

Statens landbruksforvaltning er positiv til at det legges opp til en forenkling av naturmangfoldloven kap. IV. Vi finner derimot departementets høringsbrev noe vanskelig tilgjengelig. Vi kan for noen av forslagene, som ved innføring av meldeplikt, ikke se at de nødvendigvis vil føre til en forenkling av loven. Vi støtter departementets forslag om at nytteplanter ikke skal omhandles av forbudet mot utsetting og omsetning, og vi presiserer viktigheten av dette for landbruket. Vi stiller oss positive til forslaget om å gjøre det

absolutte spredningskravet mindre strengt i § 31 bokstav b. Vi mener videre at det bør vurderes om ”hvis plantene ikke kan påregnes å spre seg utenfor området” i § 31 bokstav b kan strykes for alle tre områdene, da spesielt ”andre dyrkede områder”, ettersom dette for oss fremstår som overflødig.

Med hilsen
for Statens landbruksforvaltning

Aud-Ingrid Krefting
seksjonssjef

Berit Haga Vikanes
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:
Klima- og miljødepartementet

Kopi til:
Linn Helmich Pedersen